

Bilaga 1

ANVISNING FÖR UPPRÄTTANDE AV EN RISKBEDÖMNING FÖR ATT IDENTIFIERA OCH BEDÖMA RISKERNA FÖR PENNINGTVÄTT OCH FINANSIERING AV TERRORISM

Allmänt om upprättande av riskbedömning

Enligt 2 kap. 3 § i lagen om förhindrande av penningtvätt och av finansiering av terrorism (444/2017, nedan kallad *lagen om penningtvätt* eller *PenL*) ska advokaten upprätta en riskbedömning för att identifiera och bedöma riskerna med penningtvätt och finansiering av terrorism. **Syftet med riskbedömningen är att advokaten ska identifiera hur de tjänster hen tillhandahåller kan användas för penningtvätt eller finansiering av terrorism**, bedöma dessa risker och planera sätt att hantera dessa risker.

På advokatbyrån är det lämpligt att upprätta en riskbedömning som täcker riskerna för penningtvätt och finansiering av terrorism för uppdrag och kunder som handhas av alla advokater på byrån. Riskbedömningen ska vara skriftlig, men i övrigt kan advokatbyrån själv avgöra vilken metod och form som ska användas vid upprättandet av riskbedömningen. För advokatbyråer som endast hanterar rättegångsmål utanför tillämpningsområdet för lagen om penningtvätt, behöver riskbedömningen inte vara så bred och omfattande som för advokatbyråer som hanterar uppdrag som huvudsakligen omfattas av lagen om penningtvätt. Det finns dock inga undantag från skyldigheten att upprätta en riskbedömning, utan en riskbedömning ska alltid upprättas.

Vid upprättandet av en riskbedömning ska advokatverksamhetens storlek, art och omfattning beaktas.

Enligt 3 kap. 1 § 2 mom. i lagen om penningtvätt ska advokaten vid bedömning av riskerna för penningtvätt och finansiering av terrorism i samband med kundrelationen, beakta riskerna för penningtvätt och finansiering av terrorism i samband med nya och befintliga kunder, länder eller geografiska områden samt nya och befintliga produkter eller sådana som är under utveckling samt distributionskanaler och teknologier. Detta innebär att advokatbyrån måste bedöma sina kunder riskbaserat. Advokatens viktigaste verktyg vid riskbaserad bedömning av kunder ska vara en riskbedömning som upprättas av hen själv eller hens advokatbyrå. Det är bra att i riskbedömningen kategorisera kunderna som kunder med låg, normal eller ökad risk. Vid riskbaserad bedömning av kunder kan advokaten tillämpa ett skärpt förfarande för kundkontroll när fallet innebär en högre risk än vanligt för penningtvätt och finansiering av terrorism. En riskbaserad bedömning gör det också möjligt att lätta på kundkontrollen i de fall där det finns en lägre risk än vanligt för penningtvätt och finansiering av terrorism. Syftet med den riskbaserade bedömningen är att inrikta resurser där de behövs som mest. En riskbaserad bedömning av hög kvalitet minskar den administrativa bördan som lagen om penningtvätt orsakar advokaten.

Riskbedömningen är avsedd att vara ett praktiskt hjälpmedel i advokatens arbete. Det är en bra idé att i riskbedömningen fokusera på de uppdragstyper som advokatbyrån hanterar. Det är inte nödvändigt att bedöma riskerna med sådana uppdrag som advokaten inte hanterar. Om till exempel en advokat endast hanterar uppdrag relaterade till rättegångar och familje- och kvarlåtenskapsrättsliga uppdrag är det inte ändamålsenligt att i riskbedömningen beskriva de risker som förknippas med förvärv. Riskbedömningen ska bedöma riskerna för verksamheten så objektivt som möjligt. Om en advokat tar sig an nya typer av uppdrag finns det anledning att uppdatera riskbedömningen.

Syftet med riskbedömningen är att identifiera vilka risker som kan förknippas med advokatens verksamhet, inte motivera varför advokatens uppdrag endast har en låg risk. I en riskbedömning är det av särskilt stor vikt att fokusera på situationer som kan innebära en ökad risk för penningtvätt och finansiering av terrorism. Det är viktigt att advokaten känner igen högrisksituationer och kan agera ändamålsenligt i dessa situationer, det vill säga tillämpa en skärpt kundkontroll. Advokaten kan ha högriskskunder så länge som förfarandena för kundkontroll överensstämmer med den ökade risknivån.

I riskbedömningen ska också bedömas i vilka situationer som byråns tjänster skulle kunna användas för att kringgå sanktioner eller frysingsbeslut.

Riskbedömningen ska uppdateras regelbundet. Det är en bra idé att gå igenom riskbedömningen varje år för att se om den är aktuell. Riskbedömningen ska uppdateras vid behov. Riskbedömningen ska uppdateras om det sker förändringar i advokatbyråns verksamhet eller riskfaktorer. Sådana förändringar kan exempelvis vara expansion av verksamheten till ett nytt geografiskt område, nya kundgrupper, nya typer av tjänster eller uppdrag, nya distributionskanaler för tjänsterna och förändringar i den teknologi som används. Riskbedömningen ska också uppdateras om regleringen av förhindrande av penningtvätt och finansiering av terrorism ändras på ett sådant sätt som påverkar verksamheten. **Det ska framgå av riskbedömningen när den upprättades och när den har uppdaterats.** Ett bra sätt är att registrera historiken för ändringar i dokumentet, inte bara den senaste uppdateringen. Advokatbyrån kan därigenom visa för övervakaren att riskbedömningen har uppdaterats regelbundet. Bedömningen av riskbedömningens aktualitet ska dokumenteras, även om det inte anses nödvändigt att uppdatera den.

Det är bra att ha överenskomna förfaranden för att kontrollera att riskbedömningen är aktuell. En byrå med flera advokater ska utse en person som ansvarar för att riskbedömningen uppdateras regelbundet. Enligt 2 kap. 3 § 3 mom. i lagen om penningtvätt ska den högsta ledningen godkänna principerna och förfarandena för att förhindra penningtvätt. Rent praktiskt innebär detta att **advokatbolagets styrelse eller ansvarig bolagsman ska godkänna riskbedömningen** och eventuella anvisningar om kundkontroll.

Som källa till riskbedömningen kan man som regel använda Finlands nationella riskbedömning av penningtvätt och finansiering av terrorism 2021 (uppdateras 2025), den partiella uppdateringen av den nationella riskbedömningen 2023 samt Finlands Advokaters offentliga sammanfattning av riskbedömningen per övervakare. Det går också att söka information på webbplatserna för andra övervakare av lagen om penningtvätt, till exempel Regionförvaltningsverket i Södra Finland och Finansinspektionen.

Advokatbyrån kan upprätta separata anvisningar för förfaranden för kundkontroll, samt granskning av sanktioner och frysingsbeslut eller så kan de inkluderas i riskbedömningen.

Syftet med riskbedömningen är att hjälpa varje advokatbyrå att identifiera och förstå de risker för penningtvätt och finansiering av terrorism som gäller den egna verksamheten. Av denna anledning kan ingen modell som är lämplig för alla, utarbetas av riskbedömningen. I anvisningsavsnittet nedan beskrivs dock vilka aspekter av riskbedömningen som ska hanteras och dessutom tillhandahålls några exempel på risker.

Anvisning för upprättande av en riskbedömning för advokatbyråer

1. Beskrivning av verksamheten

Beskriv i början av riskbedömningen vilken typ av advokatverksamhet som bedrivs på advokatbyrån och vilka typer av uppdrag som handhas där. Det är bra att i verksamhetsbeskrivningen mer allmänt beskriva de uppdrag som huvudsakligen och i störst utsträckning hanteras på byrån, men även de typer av uppdrag som sällan hanteras. Det är bra att sätta en gräns för de uppdrag som hanteras, vilka uppdrag det är som omfattas av lagen om penningtvätt och vilka uppdrag som ligger utanför tillämpningsområdet för lagen om penningtvätt.

Advokatbyråns läge har en inverkan på de risker för penningtvätt och finansiering av terrorism som riktas mot den. Riskerna påverkas också av om man träffar kunderna personligen eller via fjärranslutningar. I riskbedömningen är det därför bra att beskriva hur och var advokatens verksamhet bedrivs. Dessutom ska riskbedömningen beskriva om verksamheten har internationella förbindelser.

Det är också bra att i riskbedömningen inkludera antalet anställda på byrån och deras deltagande i att förhindra penningtvätt. Om advokatbyrån har anställda som utför uppdrag som relaterar till att förhindra penningtvätt är det viktigt att riskbedömningen är tillräckligt detaljerad så att anställda kan identifiera de risker som är förknippade med uppdragen och kundrelationerna.

2. Kundbas och kundrelaterade risker

Riskbedömningen ska beskriva vilken typ av kunder advokatbyrån har. Beskrivningen bör ta hänsyn till följande:

- andel privat- och företagskunder
- andel kunder (%) som är involverade i rättegångar
- kunder utanför EU och EES, och
- kunder som är börsnoterade företag, offentliga företag eller offentliga sammanslutningar.

Riskbedömningen ska bedöma vilken bransch advokatens kunder huvudsakligen verkar i och om det finns specifika risker förknippade med dessa branscher (t.ex. branscher som oftare har drag av grå ekonomi eller möjligheter för penningtvätt). Riskbedömningen ska dessutom bedöma när en kunds person kan innebära en högre risk (till exempel om kunden har en betalningsanmärkning eller om kunden har en betydande offentlig roll).

Riskbedömningen ska i de delar som är relevanta för byråns egen verksamhet, beakta större riskfaktorer än vanligt i anslutning till kunder i 8 § i statsrådets förordning om åtgärder för kundkontroll och om riskfaktorer vid förhindrande av penningtvätt och av finansiering av terrorism (929/2021 nedan kallad penningtvättsförordningen). Dessutom kan riskbedömningen ta hänsyn till de låga riskfaktorer som är förknippade med kunder enligt 7 § i penningtvättsförordningen.

Risker förknippade med kunder kan omfatta:

- Man väljer en advokat belägen långt bort från kunden eller verksamheten utan affärsmässiga skäl
- Företagskundens ägarstruktur gör det möjligt att dölja den verkliga verksamheten och aktörerna och är onödigt komplex i förhållande till den verksamhet som bedrivs av företaget
- Företaget verkar i en bransch som ligger inom den så kallade traditionella grå ekonomins område (t.ex. päs- och konstauktioner, byggnads-, transport- och restaurangbranschen) och kontanter används i stor omfattning inom branschen
- Objektet för kundens affärsverksamhet är "diffus" (produkterna eller tjänsterna beskrivs inte tydligt till exempel i bolagsordningen eller servicebeskrivningen)
- Kunden eller kundens affärspartner är registrerad i en så kallad skatteparadisstat eller dess betalningsrörelse styrs via en skatteparadisstat
- Juridiska personer eller arrangemang används för att förvalta personliga tillgångar
- En kund är en person i politiskt utsatt ställning eller en familjemedlem eller affärspartner till en sådan person, och särskilt om det råder tvivel om medlens lagliga ursprung (misstänkt korruption)
- En tredje part betalar en byråfaktura när den tredje parten är okänd eller om den tredje parten inte har någon uppenbar koppling till transaktionen
- Kunden vägrar eller är ovillig att lämna tillräckliga kundkontrolluppgifter
- Kunden har betalningsanmärkningar
- Kundföretaget använder långa underleverantörskedjor i branscher där det kan finnas risk för människohandel
- Kunden, kundens produkt eller kundens tjänst är belägen i ett högriskland
- Kunden eller uppdraget har anknytning till ett land som beviljar uppehållstillstånd eller medborgarskap till investerare från tredje land i utbyte mot investeringar.

Utifrån sin riskbedömning ska advokatbyrån avgöra vilka av dess kunder och uppdrag som är förknippade med hög risk och tillämpa skärpt kundkontroll på dem.

3. Risker relaterade till uppdrag

Beskriv vilka typer av uppdrag som hanteras i advokatbyrån och vilka uppdrag som omfattas av lagen om penningtvätt och vilka som inte gör det. Utvärdera de risker som kan förknippas med uppdrag som omfattas av tillämpningsområdet för lagen om penningtvätt. Utvärdera vilka uppdrag som kan innebära en högre risk för penningtvätt och vilka typer av uppdrag som kan användas för att tvätta pengar eller finansiera terroristverksamhet. Det är inte nödvändigt att bedöma risker som förknippas med sådana uppdrag som advokatbyrån inte hanterar överhuvudtaget.

Riskbedömningen ska i de delar som är relevanta för byråns egen verksamhet beakta de högre riskfaktorer som är förknippade med produkten eller tjänsten i 6 § penningtvättsförordningen.

Risker relaterade till uppdrag kan vara följande.

- Företagsarrangemang som gör det svårt att identifiera den verkliga förmånstagaren eller den kontrollerande aktieägaren
- Komplexa eller ovanliga ägar-, betalnings- och finansieringsarrangemang som rör företagets affärsverksamhet och som inte förefaller vara affärsmässigt motiverade
- Etablering av verksamhet utomlands utan affärsmässiga skäl
- Komplexa eller icke-standardiserade ägande-, betalnings- och finansieringsarrangemang för fastighetstransaktioner

- Kunden vill starta eller köpa ett företag vars affärssyfte är tveksamt eller som inte verkar vara relaterat till hens normala yrkes- eller affärsverksamhet och hen inte kan ge en tillfredsställande förklaring till detta
- Uppdrag som involverar komplexa eller ovanliga förmögenhetsarrangemang eller som involverar ett högriskland
- Betalningar till kundmedelskontot som inte har avtalats i förväg eller som överstiger det avtalade beloppet
- Den egendom som ska redovisas i bouppteckningen för ett dödsbo är klart oproportionerlig i förhållande till den avlidnes socioekonomiska status
- Inlösen av egendom i dödsboet med tillgångar utanför dödsboet när betalningsarrangemangen skiljer sig från de normala
- Bildande av föreningar eller stiftelser under ovanliga omständigheter (gäller särskilt finansiering av terrorism)
- Användning av virtuell valuta
- Transaktionen genomförs genom en betydande kontant betalning
- Det går inte att utreda pengarnas ursprung på ett tillförlitligt sätt eller så står de medel som används i verksamheten inte i rimlig proportion till kundens socioekonomiska status.
- Uppdrag som hanteras utan personlig närvaro, där kundens identitet inte kan verifieras med hjälp av stark elektronisk autentisering
- Den gränsöverskridande verksamheten har tvivelaktiga drag och medel överförs till eller från ett utländskt konto
- En utländsk medborgare gör fastighetsinvesteringar utan anknytning till Finland eller investeringarna är oproportionerliga i förhållande till kundens socioekonomiska ställning
- Betalningar till eller från ett kundmedelskonto görs i kundens namn, på uppdrag av personer, finansinstitut eller bolag, som bor eller är belägna i så kallade riskländer som är kända för sin strikta banksekretess, gynnsamma skattesystem, drogproduktion eller som tillhör FATF:s svarta eller gråa lista
- Arrangemang för skattesmitning
- Skenrättshandlingar, där tvisten inte är verklig, utan påhittad för att tvätta pengar och parterna strävar efter att skapa en till synes rättslig grund för överföring av pengar. Penningtvätt har dolts i en tvist, ett skriftligt avtal eller ett skenbart skadestånd.

Innan advokatbyrån börjar hantera nya typer av uppdrag som den inte tidigare har hanterat, ska byrån bedöma de risker som är förknippade med dessa uppdrag.

Utifrån sin riskbedömning ska advokatbyrån avgöra vilka av dess kunder och uppdrag som är förknippade med hög risk och tillämpa skärpt kundkontroll på dem.

4. Risker förknippade med länder och geografiska områden

Beskriv riskerna för advokatverksamheten vad gäller länder och geografiska områden, till exempel:

- På vilket område bedrivs advokatverksamheten och finns det några riskfaktorer förknippade med området.
- Varifrån härstammar huvudsakligen advokatbyråns kunder, i vilket område är de verksamma eller bedriver verksamhet och finns det några risker förknippade med dessa områden.

Vid bedömningen av geografiska risker ska hänsyn tas till omfattningen av byråns internationella verksamhet och till Finlands ställning som ett land vid Europeiska unionens yttre gräns.

Det är viktigt för en advokat att känna till vilka länder som är högriskländer när det gäller penningtvätt och finansiering av terrorism, så att advokaten kan tillämpa en skärpt kundkontroll när ett uppdrag har koppling till ett sådant land. En koppling till ett högriskland kan till exempel vara relaterat till ett dödsbo, vars delägare är bosatt i ett högriskland.

När det gäller geografiska riskfaktorer ska i riskbedömningen hänsyn tas till de länder med hög risk för penningtvätt och finansiering av terrorism som identifierats av Europeiska kommissionen i 13 a § i lagen om penningtvätt¹. Dessutom ska de geografiska riskfaktorer enligt 11 § i penningtvättsförordningen beaktas i riskbedömningen. Åtminstone följande ska räknas som högriskländer:

- Länder på Financial Action Task Force (FATF) så kallade svarta lista (High-Risk Jurisdictions subject to a Call for Action) samt så kallade grå lista² (Jurisdictions Under Increased Monitoring).
- Länder som har registrerats i EU:s lista över jurisdiktioner som är icke samarbetsvilliga i skattefrågor.³
- Länder utanför Europeiska ekonomiska samarbetsområdet vilka är föremål för sanktioner, export- eller importförbud eller liknande åtgärder av Europeiska unionen eller FN.⁴

Högriskländer saknar exempelvis effektiva system för bekämpning av penningtvätt och finansiering av terrorism eller har betydande nivåer av mutor eller annan brottslig verksamhet. Högriskländer kan exempelvis utfärda pass på grundval av falsk identitet eller i utbyte mot pengar. Även en del länder i Europeiska unionen kan utfärda så kallade gyllene uppehållstillstånd och pass till tredjelandsmedborgare mot kontanter.⁵ Detta bör beaktas vid bedömningen av vilka risker som är förknippade med kunden.

Geografiska risker kan exempelvis inkludera:

- Kunden eller kundens verksamhet har en koppling till ett högriskland (till exempel är kundbasen eller en del av leveranskedjan belägen i ett högriskland)
- Kundens verkliga förmånstagare (ägandekedja) finns i ett högriskland
- Kunden eller uppdraget har anknytning till ett land som beviljar uppehållstillstånd eller medborgarskap till investerare från tredje land i utbyte mot investeringar.

Tänk på att geografiska risker innebär en skyldighet att genomföra en skärpt kundkontroll: Advokaten ska tillämpa ett skärpt förfarande för kundkontroll om den risk för penningtvätt och finansiering av terrorism som är förenad med en kund, tjänst, produkt eller transaktion är högre än vanligt. Detsamma gäller om kunden eller transaktionen har beröringspunkter med en stat vars system för förhindrande och utredning av penningtvätt och av finansiering av terrorism inte uppfyller de internationella förpliktelserna.

5. Risker förknippade med teknologi

¹ En aktuell lista över de aktuella länderna finns på https://finance.ec.europa.eu/financial-crime/anti-money-laundering-and-counteracting-financing-terrorism-international-level_en.

² En uppdaterad svart och grå lista finns på adressen <https://www.fatf-gafi.org/en/countries/black-and-grey-lists>.

³ Listan finns på <https://www.consilium.europa.eu/fi/policies/eu-list-of-non-cooperative-jurisdictions/#countries>

⁴ Dessa länder finns på EU:s sanktionskarta på adressen: <https://www.sanctionsmap.eu/#/main>

⁵ Se exempelvis kommissionens rapport om arrangemangen för medborgarskap och uppehållsrätt för investerare i Europeiska unionen på <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?uri=CELEX:52019DC0012>

Finns det några risker förknippade med de teknologier som används av advokatbyrån? Hur träffar man kunderna, gör man det personligen eller också utan att träffas personligen överhuvudtaget, det vill säga endast via fjärranslutningar. Identifiering på distans utan användning av stark elektronisk autentisering anses vara relaterat till en ökad risk för penningtvätt. Det är exempelvis viktigt att på något sätt verifiera riktigheten för den passkopia som skickas av kunden via e-post samt att den tillhör kunden, exempelvis så att man också träffar kunden via videoanslutning, och därmed kan säkerställa att passet är i kundens ägo och att passbilden matchar hans utseende. Innan en advokatbyrå börjar tillhandahålla en tjänst baserad på ny teknologi, såsom artificiell intelligens, måste byrån bedöma riskerna med tjänsten.

De risker som förknippas med teknologier kan exempelvis vara följande:

- Kunden identifierar sig på distans och hans video eller röst som verkar äkta har skapats med hjälp av AI
- Den kommersiella tjänst som advokaten använder inkluderar felaktig eller förfalskad information och förtroendet omfattar enbart informationen i dessa tjänster
- AI-baserat automatiserat beslutsfattande (t.ex. om riskbedömning)
- Användning av virtuell valuta
- Tillhandahållande av tjänster via en plattformstjänst utan personlig kontakt

6. Risker med att kringgå sanktioner och frysningsbeslut

I riskbedömningen ska bedömas i vilka situationer som advokatbyråns tjänster skulle kunna användas för att kringgå sanktioner eller frysningsbeslut.

Riskerna som förknippas med att kringgå sanktioner och frysningsbeslut kan omfatta:

- Ett kundföretag har länge gjort affärer med Ryssland och har nyligen öppnat upp nya verksamheter i tredjeländer
- Komplexa ägande- eller ledningsarrangemang och användning av bulvanföretag
- VD:n eller företagsledningen är aldrig tillgänglig för samtal, all kommunikation sker med en sådan ordinarie anställd eller representant som verkar ha en allmän fullmakt

7. Sårbarheter

I riskbedömningen ska man bedöma hur byrån och dess tjänster skulle kunna användas som mellanhand vid penningtvätt, finansiering av terrorism eller kringgående av sanktioner och hur de tjänster som byrån tillhandahåller skulle kunna möjliggöra sådan verksamhet.

Sårbarheter som är förknippade med advokatbyrån kan omfatta:

- Överdrivet förtroende för personligt kända långsiktiga kundrelationer
- Svårigheter att identifiera riskerna för penningtvätt eller finansiering av terrorism
- Otillräckliga möjligheter att säkerställa kundinformation från en tillförlitlig källa
- Överdrivet förtroende för externa informationskällor
- Brist på rutiner för kundkontroll i uppdrag som byrån endast hanterar sällan
- Bristfälliga språkkunskaper eller kompetens
- Kompetensen har varit alltför inriktad på advokatbyråns centraliserade funktion för att förhindra penningtvätt eller efterlevnad, och kompetensen hos andra advokater på byrån är otillräcklig.

7. Riskhanteringsåtgärder

Det är en bra idé för advokatbyrån att överväga hur den kan hantera och minska de risker som har identifierats i riskbedömningen. Riskhanteringsåtgärder omfattar exempelvis effektiva förfaranden för kundkontroll och fortlöpande övervakning, användning av informationssystem, tillräcklig kunskap om att förhindra penningtvätt och finansiering av terrorism, tillhandahållande av interna kontroller (för större byråer) och regelbunden utbildning.

8. Uppgifter för upprättande och uppdatering av riskbedömningen

Riskbedömningen ska innehålla datum för beredning och uppdatering samt kortfattad information om vad som uppdaterats. Advokatbyrån kan därigenom visa övervakaren att den har uppdaterat riskbedömningen regelbundet på det sätt som lagen föreskriver. Dessutom är det bra att i riskbedömningen ange den person som ansvarar för att uppdatera den. Om den rapporteringsskyldiga är en juridisk person ska riskbedömningen godkännas av styrelsen, den ansvariga bolagsmannen eller annan motsvarande person i den högsta ledningen. Advokatbyrån ska vid behov kunna visa övervakaren när riskbedömningen har godkänts av exempelvis styrelsen.